

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ ๒ ๒.ค. 2551	ปีที่ 18	ฉบับที่ 6298	หน้า 5
------------------------------------	-----------------------	-------------	-----------------	-----------

ซอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๐

เที่ยวเชิงนิเวศ บ้านแม่ละนา ชมถ้ำโบราณพักบ้านโฮมสเตย์

อ่า

เกอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นแหล่งอารยธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์เก่าแก่แห่งหนึ่งของประเทศไทย พื้นที่โดยทั่วไปมีลักษณะภูมิประเทศเป็นเขาหินปูน จึงทำให้มีการสำรวจพบถ้ำถ้ำน้อยใหญ่มากมายกว่า 200 ถ้ำ และยังคงคาดคะเนกันว่ายังมีถ้ำอีกไม่น้อยที่หลุดลอดไปจากสายตาของกลุ่มนักสำรวจ

กลุ่มถ้ำที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอปางมะผ้าและพื้นที่โดยรอบ ต่างมีคุณค่าและความงามที่แตกต่างกันออกไป บางถ้ำมีการตกแต่งภายในของหินปูนและก่อให้เกิดหินงอกหินย้อยอันวิจิตรงดงามขนาดใหญ่ หรือแม้แต่ถ้ำที่ไม่มี การสะสมของหินงอกหินย้อย ก็ยังพบว่าเคยเป็นที่พักอาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีที่มีจำนวนมากถึง 70 ถ้ำที่กระจายตัวอยู่ในเขตอำเภอ

แห่งนี้
กระทั่งปี พ.ศ.2529 จังหวัดแม่ฮ่องสอน
เปิดตัวเองด้วยการจัดเป็นปีการท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน
และถ้ำที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในเขตอำเภอปางมะผ้า
จึงได้รับการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	12 มี.ค. 2551	18	6298	5

ทั่วภาคเหนือ

จึงเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านแม่ละนา รวมกลุ่มกันอีกครั้ง พร้อมทั้งประสานงานขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ ต้องการเปิดชุมชนแม่ละนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว พร้อมกับสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กำลังบูมอยู่ในขณะนี้

บ้านแม่ละนา เป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีอายุ

ที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นด้านน้ำลอดหรือ “ถ้ำลอด” ถ้ำที่แม่น้ำลาง แม่น้ำสายหลักของอำเภอปางมะผ้าลอดผ่านเข้าไปในตัวถ้ำก่อนจะไหลไปรวมกับแม่น้ำปาย หรือแม้แต่ “ถ้ำแม่ละนา” ซึ่งจัดว่าเป็นถ้ำที่ลึกที่สุดในเอเชีย มีความลึกกว่า 14 กิโลเมตร ในแนวนอน ขณะที่ถ้ำ “น้ำบ่อผี” มีความลึกในแนวตั้งกว่า 100 เมตร และลึกลงไปในหุบเหวก็ยังมีต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น

โดยเฉพาะถ้ำแม่ละนาซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านแม่ละนา ต.แม่ละนา อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน

เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ ซึ่งนอกจากความยาวของตัวถ้ำยังมีความวิจิตรอลังการของหินงอกหินย้อยและความยากลำบากในการเดินทางเพื่อเข้าไปถึงตัวถ้ำ เหล่านี้ล้วนเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้รักการผจญภัยมากขึ้นอีกเป็นทวีคูณ

ในปี 2542 เกิดกระแสส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในทุกพื้นที่ ในฐานะที่บ้านแม่ละนามีถ้ำอันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเข้าไปอยู่ในรายชื่อของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ บริษัท จัดนำเที่ยว

กว่า 800 ปี ชาวบ้านโดยมากล้วนสืบเชื้อสายมาจากชาวไทยใหญ่ พวกเขาดำรงชีพด้วยการเลี้ยงสัตว์และทำการเกษตร เมื่อกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ถูกพูดถึงและกล่าวถึง ชาวบ้านที่นี่จึงเป็นกลุ่มแรกๆ ที่รวมตัวกันเพื่อหาแนวทางและกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว ปัจจุบันมีสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด 15 คน สมาชิกบางคนปรับแต่งบ้านของตนเองเป็นที่พักนักท่องเที่ยว หรือ “โฮมสเตย์” ขณะที่บางคนยังทำหน้าที่เป็นผู้นำทาง ที่มีประสิทธิภาพสามารถบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาวิถีชีวิตของชุมชนได้

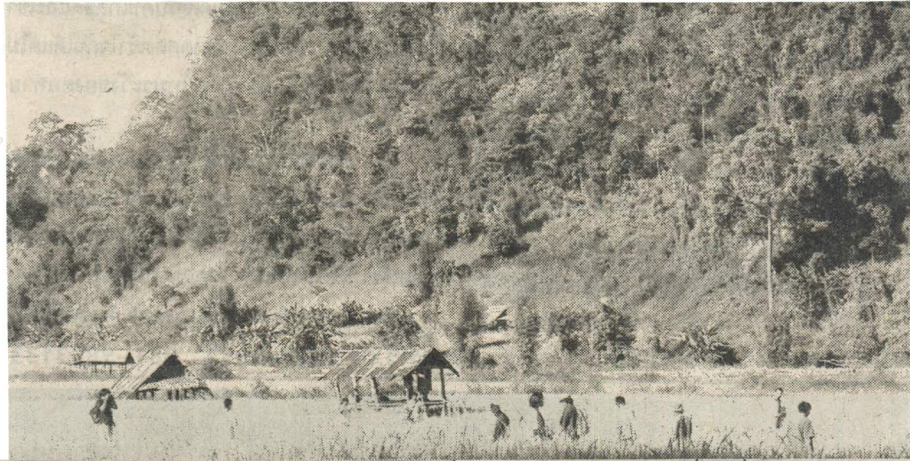
กระนั้นก็ตาม นอกจากชุมชนชาวไทยใหญ่

ที่บ้านแม่ละนาแล้ว พื้นที่โดยรอบยังเป็นที่ตั้งของชุมชนลำหู่ หรือ “มุเซอ” อีก 2 หมู่บ้าน คือบ้านบ่อไคร้และบ้านจำโป้ ทั้งสองชุมชนต่างก็ได้รับผลกระทบในด้านบวกและลบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเช่นกัน ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า ชาวบ้านถูกดึงเข้ามาในโครงข่ายความซับซ้อนของการท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	12 มี.ค. 2551	18	6298	5

ท้องเที่ยวในพื้นที่และนอกจากนั้น ยังรับเอาแนวคิดดีๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เข้าไปด้วยเช่นกัน

ชุมชนทั้งสามหมู่บ้านซึ่งจัดว่าเป็นตัวแทนของภาพรวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้เป็นอย่างดี ได้รวมตัวกันเพื่อหารือในประเด็น “การจัดการถ้ำ” เพราะพื้นที่ในบริเวณของ 3 หมู่บ้านเป็นที่ตั้งของถ้ำสำคัญถึง 3 แห่งและมีนักท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบเข้ามาเยี่ยมชม ซึ่งมีทั้งชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการด้วยตนเอง และแบบธุรกิจท่องเที่ยวนอกชุมชน

ประเด็นพูดคุยก็คือ ชาวบ้านเกรงว่าถ้ำอาจถูกใช้งานมากเกินไปหากไม่มีการจัดการที่ดี โดยเฉพาะที่ถ้ำแม่ละนา ซึ่งเป็นถ้ำที่สวยงาม มีทรัพยากรทางชีวภาพที่หายาก ได้มีนางบอกเหตุหลายประการว่าถ้ำแห่งนี้กำลังได้รับความเสียหายเป็นต้นว่า ไข่มุกถ้ำหายไปบางส่วน จำนวนของปลาไม่มีตาซึ่งเป็นปลาเฉพาะถิ่นหายากลดลง และยังไม่มีรวมถึงพื้นที่ป่าโดยรอบตัวถ้ำถูกตัดโค่น และวิถี

ชีวิตของชุมชนบางส่วนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป

ชุมชนจึงร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนในท้องถิ่นได้มีการพูดคุยถึงเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับเปิดเวทีใหญ่เพื่อระดมความคิดจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผลของการประชุมในครั้งนี้มีประเด็นที่มุ่งไปสู่การหาทางออกหลายเรื่อง โดยเฉพาะหากจะจัดการถ้ำอย่างยั่งยืนได้นั้น ชุมชนต้องยั่งยืนก่อนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

สำหรับที่บ้านจำโปแลบ้านบ่อไคร้ ทั้งสองชุมชนเป็นลำห้วย หรือ มูเซอดำ แม้จะมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างชุมชนบ่อไคร้และจำโปคือ ที่บ้านบ่อไคร้มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมและเข้าไปพักค้างแรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านบางคนยังประกอบอาชีพเสริมด้วยการเป็นลูกหาบให้กลุ่มไกด์ทัวร์เดินป่า ซึ่งจะเริ่มต้นเดินจากบ้านบ่อไคร้ไปถ้ำลอดและถ้ำแม่ละนา ขณะที่บ้านจำโปนักท่องเที่ยวมักใช้เป็นเพียงทางผ่าน แต่ก็ได้รับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน

“ที่แม่ละนา ชุมชนมีแนวคิดอื่นที่ไม่ใช่เรื่องถ้ำ เพราะว่าถ้ำการที่จะไปจัดการถ้ำชุมชนต้องมีความสามารถพอที่จะไปจัดการ จึงหันมาดูแลตนเองมีอะไรที่เป็นของดีและสามารถนำไปอวดแก่สายตานักท่องเที่ยวหรือคนภายนอกได้ ในส่วนของแม่ละนาเองก็มีการพาเที่ยวป่าดูวิถีชีวิตของผู้คนในหมู่บ้าน”

สำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการผจญภัยและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถเดินทางเข้าไปเที่ยวชมความสวยงามของธรรมชาติอันพิศดารได้ที่บ้านแม่ละนา อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th